

บทที่ 1 ปรัชญาและประวัติความเป็นมาของจิตวิทยาความแตกต่าง

เอกลักษณ์

แนวความเชื่อที่มีผลต่อการศึกษาเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล

Types & Traits

Types

Traits

การพัฒนาวิธีการของเชิงปริมาณ (Quantitative)

วิทยาการสมัยใหม่ที่เกี่ยวกับการศึกษาความแตกต่างระหว่างบุคคล

สรุป

แบบฝึกหัดท้ายบทที่ 1

บทที่ 1

ปรัชญาและประวัติความเป็นมาของจิตวิทยาความแตกต่าง

วัตถุประสงค์

เมื่อนักศึกษาได้เรียนบทนี้แล้ว นักศึกษาสามารถ

1. บอกความหมายของคำว่า เอกลักษณ์ และแนวความเชื่อเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลได้
2. อธิบายความหมายของ “แบบ” และการจัดบุคคลออกเป็นแบบต่าง ๆ จากการศึกษที่ผ่านมาได้
3. อธิบายความหมายและประโยชน์ของ “คุณลักษณะ” ที่ใช้ในการศึกษาความแตกต่างระหว่างบุคคลได้
4. บอกประวัติความเป็นมาของการพัฒนาวิธีการของ เซ็งปริมาณได้
5. เข้าใจเกี่ยวกับวิทยาการสมัยใหม่ของการศึกษาระหว่างบุคคล

ปรัชญาและประวัติความเป็นมาของจิตวิทยาความแตกต่าง

เอกลักษณ์ (Uniqueness)

เอกลักษณ์ ของแต่ละบุคคล หมายถึงแบบลักษณะที่เฉพาะของตัวเอง ไม่ซ้ำแบบใคร และไม่มีใครเหมือน ดังนั้นเอกลักษณ์ของแต่ละบุคคล จึงเป็นลักษณะเฉพาะตัวที่ไม่เหมือนใคร แม้แต่เด็กฝาแฝดที่เกิดจากไข่ใบเดียวกัน ก็ยังพบว่ามีลักษณะเฉพาะตัวที่แตกต่างกัน ความแตกต่างของบุคคล เป็นที่สังเกตมาแต่สมัยโบราณ และเป็นที่น่าสนใจของบรรดานักปราชญ์ นักการศึกษา นักจิตวิทยา ที่พยายามจะค้นคว้าในเรื่องเหล่านี้

บุคคลมีความแตกต่างกันนั้น สังเกตได้จาก ผลงานทางจิตรกรรมและปฏิมากรรมอันมีชื่อ จากจิตรกร และศิลปิน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แม้แต่นักเขียนก็ได้ประพันธ์ตัวละครที่แสดงออกถึง รูปร่าง คุณสมบัติและลักษณะอุปนิสัยใจคอ ที่แตกต่างกันให้ปรากฏได้อย่างชัดเจน

แนวความเชื่อที่มีผลต่อการศึกษาในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล แบ่งเป็น 2 พวก คือ

1. ความเชื่อในเรื่องความเสมอภาคของบุคคล

พวกนี้เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน มีความสามารถที่จะเป็นสิ่งที่ต่าง ๆ ได้เท่าเทียมกัน แต่การที่คนไม่เหมือนกัน เพราะโอกาสไม่เท่ากันในการส่งเสริมความสามารถ เพราะฉะนั้นพวกนี้จึงพยายามให้ทุกคนได้รับโอกาส ที่ก่อให้เกิดประโยชน์เท่าเทียมกันให้มากที่สุด โดยที่มิมีการเสียเปรียบน้อยที่สุด และเชื่อกันว่าถ้าคนเรามีความพยายามและตั้งใจกันอย่างจริงจังแล้ว ก็ย่อมได้รับความสำเร็จไม่ว่าเขาจะเกิดมายากจนแค่ไหนสักเพียงใดก็ตาม

แนวความเชื่อนี้ เป็นสิ่งที่ทุกคนพึงพอใจ ให้ความสุขแก่ทุกคนได้ ช่วยในด้านจิตใจให้คนไม่มีปมด้อย ทำให้แนวความคิดนี้ได้รับการยอมรับมาก จากนักวิชาการทั้งหลาย ทั้งๆ ที่ความจริงแล้วคนเรามีความสามารถแตกต่างกันอย่างเห็นชัด เช่น ในด้านสติปัญญา เป็นต้น

2. ความเชื่อที่ว่า มนุษย์มีความแตกต่างกันทางด้านชีววิทยา

พวกนี้มีความเชื่อว่า คนเรามีความแตกต่างกันมาแต่กำเนิด (พันธุกรรม) ซึ่งได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ ในเรื่องหน้าตา ผิวพรรณ สติปัญญาและอื่น ๆ นั้น จะให้ความไม่เหมือนกันแม้แต่พี่น้องท้องเดียวกัน

แนวความคิดนี้ เกิดขึ้นในสังคมที่มีการแบ่งชนชั้น เช่นในประเทศอินเดีย พวกที่สนับสนุนความเชื่อนี้ คิดว่า การแบ่งบุคคลด้วยความแตกต่างด้านชีววิทยาเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ไม่เป็นสิ่งที่เอาเปรียบกัน หากแต่เป็นคนที่ต้องการได้เปรียบผู้อื่น

อย่างไรก็ดี แนวความคิดทั้ง 2 แบบนี้ จะตัดสินยืนยันลงไปว่า แนวคิดแบบไหนถูกต้องกว่ากันนั้นเป็นเรื่องยาก ทั้งนี้โดยมีความเชื่อที่ต่างกัน

พวกแรกอาจพบปัญหายุ่งยาก เพราะเมื่อยืนยันว่าทุกคนมีความเสมอภาคเท่าเทียมกันแล้ว อาจทำให้เกิดปัญหา กล่าวคือ มีความพยายามที่จะยัดเยียดคน ๆ หนึ่ง ให้เหมือนกับคนอื่นคนหนึ่ง เช่น ครูพยายามเคี่ยวเข็ญเด็กให้เรียนได้เท่ากันหมด ทำให้เด็กเบื่อหน่ายเมื่อทำไม่ได้ หรือคนบางคนทอดอาลัยในชีวิต ซึ่งเมื่อใช้ความพยายามเท่าใดก็ไม่ได้ประสบความสำเร็จ ไม่มีความสุขในสภาพที่ตัวเองเป็น เกิดความขัดแย้ง คับข้องใจ ปัญหาเหล่านี้จะหมดไป ถ้าคนเราเชื่อในเรื่องของความแตกต่างกันระหว่างบุคคล และก็จะช่วยทำให้เกิดความสบายใจในการผลักดันคน ให้เขาพยายามเป็นในสิ่งที่เขาเป็นไปไม่ได้

Types และ Traits

Types แปลว่า แบบ หรือประเภท

Traits แปลว่า คุณลักษณะนิสัย หรือคุณภาพของบุคคล

Types

ความพยายามที่จะอธิบายความแตกต่างของบุคคล เริ่มด้วยการแบ่งบุคคลเป็นแบบหรือประเภท (Types) ความเชื่อในเรื่อง “แบบ” ยังมีบทบาทในการศึกษาบุคลิกภาพอยู่จนถึงปัจจุบันนี้

ฮิปโปเครติส (Hippocrates) ก่อนคริสตวรรษที่ 5 แบ่งคนออกเป็น 2 แบบ โดยดูจากโครงสร้างของร่างกาย และหน้าตา

1. Habitus Apoplecticus เป็นลมเนื่องจากเส้นโลหิตในสมอง
2. Habitus Phthisicus โรคผิในท้อง

แกลเลน (Galen) นักฟิสิกส์ชาวกรีก แบ่งคนออกเป็น 4 แบบ ตามลักษณะของเหลวทางชีวเคมีภายในร่างกาย ซึ่งแต่ละแบบ จะมีลักษณะอารมณ์แตกต่างกัน และมีบุคลิกภาพไปคนละแบบ

1. Sanguine ลักษณะหน้าแดง สดใส จิตใจ ร่าเริง เต็มไปด้วยความหวัง
2. Choleric ลักษณะอารมณ์ฉุนเฉียว โกรธง่าย
3. Phlegmatic ลักษณะเงื่องงอวย อืดอาด เฉื่อยชา
4. Melancholic พวกซึมเศร้า ใจคอเหี่ยวแห้ง โรคใจลอย

สปรังเกอร์ (Spranger) ได้แบ่งบุคคลออกเป็น 6 แบบ โดยอาศัยพื้นฐานค่านิยมที่บุคคลยึดถือ ในการดำเนินชีวิต ถ้าบุคคลมีคุณลักษณะโดดเด่น ก็จัดอยู่ใน type นั้น

1. Theoretical บุคคลที่สนใจศึกษาค้นคว้าด้านวิชาการ มีลักษณะเป็นนักปราชญ์ นักวิชาการ นักค้นคว้า นักทฤษฎี
2. Economic บุคคลที่ยึดถือการแสวงหาทรัพย์สินเงินทอง
3. Aesthetic บุคคลที่ยึดถือความงาม สุนทรียภาพ มีความซาบซึ้งในงานศิลปะ
4. Social บุคคลที่ยึดถือค่านิยมทางสังคม ชอบสังสรรค์ ชอบสมาคม ต้องการการยอมรับจากคนอื่น
5. Political บุคคลที่ยึดถืออำนาจ เกียรติยศ เป็นนักปกครอง นักบริหาร และชอบเป็นผู้นำในกลุ่ม
6. Religious บุคคลที่ยึดถือทางศาสนา มีใจบุญสุนทาน

วิลเลียม เจมส์ (William James) แบ่งบุคคลออกเป็น 2 แบบ

1. พวก Tough-minded มีจิตใจ อดทน หนักแน่น สามารถทำงานที่ยากสำเร็จ
2. พวก Tender-minded มีจิตใจบอบบาง ไม่สู้ต่ออุปสรรค

กาล จี จุง (Carl G. Jung) นักจิตวิทยาชาวสวิส ได้แบ่งบุคคลออกเป็น 2 แบบ

1. แบบชอบแสดงตัว (Extrovert) มีลักษณะชอบแสดงตน เปิดเผย สังคมเก่ง สนใจสิ่งแวดล้อม ชอบทำกิจกรรม ชอบการเปลี่ยนแปลง ปรับตัวได้ดีในสถานการณ์ใหม่ๆ
2. แบบชอบเก็บตัว (Introvert) มีลักษณะยึดถือตัวเองเป็นใหญ่ เชื่อมมั่นในตนเอง ชอบอยู่ตามลำพังมากกว่าอยู่ในหมู่เพื่อนฝูง เก็บความรู้สึก ชอบคิดฝัน ปรับตัวได้ยาก

Jaensch แบ่งบุคคล ออกเป็น

1. พวก T-Type หมายถึงบุคคลที่สมบูรณ์แบบ
2. พวก B-Type หมายถึง บุคคลที่ไม่สมบูรณ์แบบ

เกรทเมอร์ (Kretschmer) ได้แบ่งบุคคล ออกเป็น 4 แบบ โดยเน้นความแตกต่างของคน que แสดงอาการโรคจิตบางประเภทด้วย ซึ่งได้แก่

1. Short-Thick Type หรือ Pyknics Type จัดเป็นบุคลิกภาพแบบแสดงตัว มีลักษณะโน้มเอียงทางโรคจิตแบบคลุ้มคลั่ง-ซึมเศร้า (Manic-Depressive)
2. Long-Thin Type หรือ Asthenic หรือ Leptosome Type จัดเป็นบุคลิกภาพแบบเก็บตัว มีลักษณะโน้มเอียงทางโรคจิตแบบจิตเภท (Schizophrenia)
3. Athletic Type จัดเป็นบุคลิกภาพแบบ ระหว่าง (1) และ (2) เป็นนักกีฬาแข็งแรง รักสนุก
4. Mixed Type มีร่างกายสูงใหญ่ผิดปกติ ชีโรค มีสติปัญญาต่ำ

เชลดอน (Sheldon) ได้แบ่ง แบบของบุคคลตามรูปร่าง ลักษณะ และอารมณ์ เป็น ส่วนประกอบ ออกเป็น 3 แบบ (การแบ่งของเชลดอนเกี่ยวข้องกับแนวโน้มของการเป็นโรคจิตด้วย)

1. Endomorphy ลักษณะอ้วนกลม มีไขมัน
Viscerotonia มีอารมณ์รักสนุก รักสบาย รักการสมาคม
2. Mesomorphy รูปร่างสันทนต์ แข็งแรง มีกล้ามเนื้อ
Somatotonia มีลักษณะตรงไปตรงมา พุดจาโผงผาง ชอบผจญภัย ชอบออกกำลังกาย
3. Ectomorphy รูปร่างผอม บอบบาง
Cerebrotonia มีความรู้สึกไว อ่อนไหวง่าย ช่างคิด ช่างกังวล ชอบเก็บตัว และเจ้าปัญญา

การจัดบุคคลออกเป็น “แบบ” หรือ types ดังได้กล่าวมาได้รับการวิพากษ์วิจารณ์กัน มาก กล่าวคือ

1. การแบ่งเป็น “แบบ” มีหลายแบบมากเกินไป เช่น แบ่งจากค่านิยม รูปร่าง ของเหลวภายในร่างกาย เป็นต้น จนไม่รู้ว่าเชื่อแบบไหน บาง “แบบ” ก็มีการแบ่งค่อนข้างหายาก เช่น แบบของจุง ที่แบ่งเป็น พวกเก็บตัว และพวกแสดงตัว เพราะคน ๆ เดียวอาจมี 2 แบบ ก็ได้ และสำหรับบางคนก็ไม่สามารถบอกได้ชัดว่า เป็นแบบใด

2. การแบ่งเป็น “แบบ” แต่ละแบบดังที่กล่าวมา ไม่สามารถให้ความแน่นอน ในการจัดแบ่งบุคคลได้ และเป็นความยุ่งยาก ซับซ้อนมาก

อย่างไรก็ดี การแบ่งเป็น “แบบ” หรือ “ประเภท” นั้น ก็ยังคงเป็นที่สนใจอยู่ไม่น้อย หากแต่ได้มีการใช้ผสมรวมกันกับแนวอื่น ๆ

ต่อมาพวกที่เชื่อถือ ในการแบ่ง “แบบ” ได้สนใจศึกษาเกี่ยวกับ Cognitive Style, Constitutional Style และ Interest Pattern

Cognitive Style หมายถึงแบบของความเข้าใจ การใช้เหตุผล

Constitutional Style หมายถึงแบบที่เน้นทางด้านร่างกาย เพื่อสัมพันธ์กับบุคลิกภาพ เช่น การแบ่งของเชลดอน

Interest Pattern หมายถึง แบบแผนความสนใจในด้านต่าง ๆ ของ “แบบ” ต่าง ๆ

การแบ่ง “แบบ” ดังได้กล่าวในข้างต้นนี้ มีบทบาทเป็นส่วนสำคัญในการศึกษาวิจัย เกี่ยวกับความแตกต่างของมนุษย์ นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1960 เป็นต้นมา

Traits

Traits คือคุณลักษณะ หรือ คุณภาพของบุคคล ซึ่งหมายถึงคุณลักษณะเด่นชัดของแต่ละบุคคล เน้นถึง คุณลักษณะทางร่างกาย ทางสติปัญญา ความถนัด ความสามารถพิเศษ ทางอารมณ์และจิตใจ ทางบุคลิกภาพ และพฤติกรรมที่แสดงออก เป็นต้น

“คุณลักษณะ” ชนิดเดียวกันของบุคคล สามารถวัดออกมาในรูปของขนาดมากน้อย หรือปริมาณมากน้อย หรือเป็นตัวเลขได้ ซึ่งทำให้การวัด “คุณลักษณะ” เป็นสิ่งที่น่าเชื่อถือได้มากกว่า “แบบ” ทั้งนี้เพราะ “แบบ” ไม่สามารถบอกเป็นตัวเลข หรือระดับความมากน้อยได้ ดังนั้นการศึกษาเรื่อง “คุณลักษณะ” จึงเป็นที่นิยมกันมาก

ในปัจจุบัน ได้มีการศึกษาบุคคลด้วย “คุณลักษณะ” ต่าง ๆ ว่ามี “คุณลักษณะอะไรบ้าง มีวิธีการอย่างไรในการศึกษา “คุณลักษณะ” และจะศึกษาอย่างไร จึงจะทราบถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลได้

ความคิดในเรื่อง “คุณลักษณะ” ได้มีบทบาทที่สำคัญกับจิตวิทยาความแตกต่างของอเมริกัน เป็นเวลาครึ่งศตวรรษหรือมากกว่านั้น โดยเฉพาะ การศึกษาวิจัยที่กระทำขึ้นเป็นส่วนมาก ก็ยอมรับและเน้นเรื่องความคิดเกี่ยวกับ “คุณลักษณะ” ทั้งสิ้น อย่างไรก็ตาม เมื่อเวลาผ่านไป ก็พบว่า เรื่อง “คุณลักษณะ” มีปัญหาและความยุ่งยากเกิดขึ้น ดังนี้

ปัญหาประการแรก ความไม่ชัดเจนของคุณลักษณะต่าง ๆ ที่บุคคลหนึ่งแตกต่างจากอีกบุคคลหนึ่งและรวมทั้งความจำเป็นที่ต้องพัฒนาเทคนิคสำหรับการวัดหรือประเมิน “คุณลักษณะ” ต่าง ๆ เหล่านั้น ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำอธิบายสำหรับประเด็นนี้จะเห็นได้จาก

เจ พี กิลด์ฟอร์ด (J.P. Guilford, 1959) สรุปว่า มีความเป็นไปได้ของตัวแปรของเขาวนั ปัญหาหรือสติปัญญา ถึง 120 อย่าง

นอกจากนี้ ออลพอร์ต และ ออดเบอร์ต (Allport & Odbert, 1936) แสดงให้เห็นว่า มีถ้อยคำถึง 3,000 – 5,000 คำ ที่นำมาอธิบายเกี่ยวกับคุณภาพส่วนตัว (หรือบุคลิกภาพ) ของบุคคล

ในขณะที่แบบทดสอบบุคลิกภาพเกี่ยวกับคุณลักษณะทุกชนิด ซึ่งได้กระทำกันอย่างแพร่หลาย ในระหว่างเวลาเหล่านั้นก็ตาม แต่เป็นที่ปรากฏชัดว่า เราไม่อาจจะค้นหาคุณลักษณะต่าง ๆ จำนวนมากมายในตัวบุคคลแต่ละคนได้ ในรูปของความเข้าใจและอธิบายเกี่ยวกับตัวเขาอย่างแท้จริงได้

ปัญหาอีกประการหนึ่ง ความหมายที่แท้จริงของการอธิบายคุณลักษณะต่าง ๆ ที่บุคคลแต่ละคนมีโดยทั่วไปนั้น เป็นที่แจ่มกระจ่างจริงหรือไม่ เนื่องจาก ออลพอร์ต (Allport, 1937) ได้ยกปัญหานี้ขึ้น ในการอธิบายความแตกต่างระหว่างคำว่า วิธีการ Nomothetic และ Idiographic ที่ใช้ในการศึกษาบุคคล

วิธีการ Nomothetic หมายถึง การใช้แบบทดสอบเดียวกัน กับบุคคลทั้งหมดในกลุ่มเดียวกัน หรือประมาณค่าบุคคลทั้งหมดด้วย เครื่องมือวัดการประมาณค่าชนิดเดียวกัน ว่าใช้วิธีการนี้ด้วยความเชื่อว่า เอกลักษณะของบุคคลเป็นเรื่องของความผันแปรทางปริมาณ (Quantitative variations) ของคุณสมบัติที่บุคคลในกลุ่มมีส่วนร่วมกัน

วิธีการ Idiographic ใช้ศึกษาเกี่ยวกับคุณสมบัติพิเศษของบุคคลแต่ละคน ที่เราพยายามเข้าใจ หรืออธิบายถึงเขา เช่น คุณภาพของน้ำเสียงซึ่งเด่นชัดจากบุคคลอื่น ลีลาท่าทางในการเดิน การเขียน หรือ การคิด ความแตกต่างที่เป็นเอกลักษณ์เหล่านี้ เป็นส่วนสำคัญของการผสมผสานของความเป็นส่วนบุคคลของแต่ละคน

การพัฒนาวิธีการของเชิงปริมาณ (Quantitative)

ความเป็นมาของการวัดความแตกต่างระหว่างบุคคล เริ่มมาจากการพัฒนาวิธีการของ เชิงปริมาณ ซึ่งเป็นวิธีการวัดในด้านปริมาณ แสดงออกเป็นตัวเลข

ความคิดเกี่ยวกับการวัดสิ่งต่าง ๆ ของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นในด้านใดก็ตาม สามารถวัดได้ด้วยวิธีที่เรียก เชิงปริมาณ ซึ่งมีประวัติพัฒนาการ ดังนี้

เบสเซล (Bessel) ในปี ค.ศ. 1816 ได้ทำการวัดความสามารถในการตอบสนองของบุคคลต่อสิ่งเร้า เรื่องการบันทึกด้านดาราศาสตร์ และพบว่า กระทำได้ไม่เท่ากัน เช่น บางคนตอบสนองเร็ว บางคนตอบสนองช้า จากการค้นพบนี้ เป็นประโยชน์ต่อวิชาจิตวิทยามาก เพราะเป็นการยืนยันว่า คนเรามีความแตกต่างกันทางสมอง และการรับรู้ของระบบประสาท นับเป็นจุดเริ่มต้นของการวัดออกมาเป็นปริมาณ หรือตัวเลข

เกวทีเลท (Quetelet) นักคณิตศาสตร์ชาวเบลเยียม ได้นำทฤษฎีทางคณิตศาสตร์ว่าด้วยความน่าจะเป็นไปได้ มาประยุกต์ใช้ เพื่อวัดความแตกต่างของมนุษย์ ได้เป็นที่เชื่อถือพอสมควร

แกลตัน (Galton) นักสำรวจ นักอุตุนิยม นักชีววิทยาชาวอังกฤษ ที่มีชื่อเสียงมากในศตวรรษที่ 19 ได้สร้างเครื่องมือวัดความแตกต่างระหว่างบุคคล 2 ชนิด คือ

1. Galton Whistle มีลักษณะเป็นนกหวีดแยกเสียง ให้คนฟังแยกระดับเสียงของนกหวีด ว่าแต่ละคนจะสามารถแยกระดับเสียงสูง ต่ำ ได้ดีขนาดไหน

2. Breakfast – Table สร้างโต๊ะอาหารขึ้น เพื่อวัดภาพพจน์และจินตนาการของบุคคล ที่มีต่อสิ่งนั้นว่าแตกต่างกันอย่างไร

ในปลายศตวรรษที่ 19 การศึกษาบุคคลมีลักษณะเป็นวิทยาศาสตร์มากขึ้น มีการสังเกต ทดลองวิจัย เกี่ยวกับการสัมผัส และการรับรู้ เพื่อดูว่าบุคคลแต่ละคนสามารถสัมผัสและ รับรู้แตกต่างกันอย่างไร มีความสามารถในการเห็น การได้ยิน การคาดคะเนน้ำหนักวัตถุได้ ถูกต้องแม่นยำมากน้อยเพียงใด และมีการศึกษาความแตกต่างในเรื่องความจำ จำได้มากน้อย เร็วช้าเพียงใด เรื่องการตัดสินใจ การแก้ปัญหาและการคิด เป็นต้น

การศึกษาทางจิตวิทยาในระยะแรก ๆ มักเป็นความพยายามเพื่อค้นหาหลักเกณฑ์ทั่ว ๆ ไป เกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ โดยอาศัยการศึกษา กลุ่มตัวอย่าง จำนวนมาก ๆ แล้วนำมาหา ค่าเฉลี่ยใช้เป็นเกณฑ์ในการอธิบายพฤติกรรม ต่อมาได้มีการศึกษาลักษณะความแตกต่าง ของแต่ละบุคคล ด้วยความพยายามหาวิธีการวัดความแตกต่างของแต่ละบุคคล ด้วยการ ใช้วิธีการวิทยาศาสตร์ และวิธีการวิจัย เข้ามาช่วย

วุนด์ (Wundt) นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน เป็นผู้หนึ่งที่สนใจเรื่องความแตกต่างระหว่าง บุคคลและจุดเด่นที่เป็นไปได้ของความแตกต่างเหล่านั้น

เจมส์ แคทเทล (James Cattell) นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน เป็นคนแรกที่ริเริ่มใช้คำ “การ ทดสอบความสามารถทางสมอง” และอธิบายว่าความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถทราบ ได้โดยการทดสอบทางสมอง จึงทำให้เกิดการตื่นตัวด้านการศึกษาความแตกต่างทางจิตวิทยา มากขึ้น นับจากปี ค.ศ. 1890 จนถึงปัจจุบัน

ในขณะเดียวกันในประเทศเยอรมัน Oehm, 1889 ได้ตีพิมพ์ผลที่เขาได้รับ ในการใช้ ชุดของการทดสอบ ทดสอบเรื่องการรับรู้ ความจำ ความเชื่อมโยง และหน้าที่ของมอเตอร์

Kraepelin, 1895 ได้ใช้ชุดของแบบทดสอบ วัดคุณลักษณะต่าง ๆ ของบุคคลมากมาย

เอบบิงฮอส (Ebbinghaus, 1897) ศึกษาและทดลองเรื่องความจำ อันมีผลทำให้เขามี ชื่อเสียงมาก การศึกษาของเขามีประโยชน์มากในการศึกษาความแตกต่างระหว่างบุคคล

การศึกษาเกี่ยวกับสติปัญญาในระยะแรก ๆ นั้น ปรากฏล้มเหลว เนื่องจากความเชื่อ ที่ไม่ถูกต้อง เดิมนักจิตวิทยาเชื่อว่า ความสามารถทางสมองเกิดจากความสามารถในการรับ สัมผัสต่าง ๆ ยิ่งมีประสบการณ์ในการรับสัมผัสมาก ก็ยิ่งจะมีสติปัญญาดีตามไปด้วย ตาม ความเชื่อนี้ไม่ถูกต้องเสมอไป เพราะพบว่า คนที่มีความสามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้รวดเร็ว แม่นยำ ไม่ผิดพลาดในการทำงานที่ไม่ซับซ้อน ก็มีได้หมายความว่า คน ๆ นั้นไม่ได้มีสติปัญญาสูง เสมอไป

อัลเฟรด บิเนท์ (Alfred Binet, 1905) เป็นคนแรกที่คิดสร้าง “การทดสอบความสามารถทางสมอง” ร่วมกับไซมอน (Simon) และต่อมาแบบทดสอบนี้ได้รับการปรับปรุงพัฒนาการมาเป็นแบบสอบแอสตันฟอร์ด บิเนท์ (Stanford–Binet) ซึ่งใช้เป็นแบบทดสอบสติปัญญาหรือความสามารถทางสมองเป็นรายบุคคลที่ใช้ในปัจจุบัน

ในเรื่องสติปัญญานี้ บิเนท์และไซมอน (Binet & Simon) ได้ตั้งสมมุติฐานซึ่งเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไปว่า ความสามารถทางสมองเป็นการตัดสินใจในสถานการณ์ที่ซับซ้อน ฉะนั้นถ้าต้องการวัดความฉลาดก็ต้องให้คน ๆ นั้น พบกับสถานการณ์ที่ยุ่งยากเป็นปัญหา และศึกษาว่าคน ๆ นั้นจะทำอย่างไรในสถานการณ์ดังกล่าว จึงนับได้ว่า บิเนท์ เป็นคนแรกที่กำหนดหน่วยวัดทางความสามารถทางสมอง หรือที่เรียก Mental Age วิธีการของ บิเนท์ จึงใช้เป็นมาตรฐานสำหรับวัดเด็กในสมัยนั้น

สเตอร์นและเทอร์แมน (Stern & Terman) ชาวเยอรมัน ได้ปรับปรุงแบบทดสอบของ Binet ด้วยการนำเอาอายุสมอง (Mental Age) ที่วัดได้มาเป็นตัวตั้ง แล้วหารด้วยอายุจริง เพื่อหาอัตราส่วนของอายุสมองกับอายุจริงในแต่ละช่วงอายุ นั่นคือ

$$\frac{\text{Mental Age}}{\text{Chronological Age}} \times 100 = (\text{Intelligence Quotient}) \text{ หรือ IQ}$$

จากการปรับปรุงนี้ ความหมายของระดับสติปัญญา (IQ หรือไอคิว) จึงเป็นที่แพร่หลาย ใช้เปรียบเทียบระดับสติปัญญาในแต่ละวัย จนถึงในปัจจุบันนี้

วิทยาการสมัยใหม่ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความแตกต่างระหว่างบุคคล

เริ่มด้วย บิเนท์และเฮนรี (Binet & Henri, 1895) ได้ให้จุดประสงค์ในการศึกษาความแตกต่างระหว่างบุคคลไว้ 2 ประการ คือ

1. การศึกษาธรรมชาติ และขอบข่ายความแตกต่างระหว่างบุคคล ด้วยวิธีการทางจิตวิทยา
2. การค้นหาความสัมพันธ์ของกระบวนการทางสมอง ระหว่างบุคคลเพื่อจำแนก “คุณลักษณะ” ตามความแตกต่างของคนเราได้

สเตอร์น (Stern, 1900) ได้พูดถึงปัญหา 3 ด้าน เกี่ยวกับการศึกษาความแตกต่างระหว่างบุคคล ไว้ดังนี้

1. ศึกษาให้ทราบว่าอะไรที่เป็นธรรมชาติและขอบข่ายของความแตกต่างในทางจิตของแต่ละบุคคลและกลุ่ม

2. ศึกษาว่า องค์ประกอบใดที่มีผลต่อความแตกต่างเหล่านี้
3. ความแตกต่างเหล่านี้ จะสามารถทราบได้อย่างไร อะไรบ้างที่ช่วยให้ทราบถึงความแตกต่างได้ เช่น ลายมือ การแสดงทางสีหน้า และสัญญาณอื่น ๆ ที่ช่วยในการวิเคราะห์

พัฒนาการของการศึกษาความแตกต่างระหว่างบุคคลและกลุ่ม ได้เจริญก้าวหน้าเป็นลำดับ นับแต่ ปีเนท์ ได้สร้างแบบทดสอบสติปัญญาเป็นครั้งแรก นักจิตวิทยาทั้งหลายต่างสนใจ และศึกษาวิจัยด้านต่าง ๆ เพื่อใช้ในการศึกษาความแตกต่างระหว่างบุคคลให้กว้างขวาง และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนี้

1. มีการสร้างแบบทดสอบเป็นกลุ่ม (Group Test) เริ่มในสงครามโลกครั้งที่ 1 เพื่อจัดจำแนกบุคคลเข้าประจำหน่วยรบต่าง ๆ มีทั้งแบบใช้ถ้อยคำ และไม่ใช้ถ้อยคำ ให้มีประสิทธิภาพในการใช้งานมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังสร้างแบบทดสอบเป็นกลุ่ม เพื่อใช้ในระดับเด็กอนุบาล จนถึงระดับอุดมศึกษาอีกด้วย

2. มีการพัฒนาแบบทดสอบสติปัญญาในรูปแบบที่ไม่ใช้ถ้อยคำ เพื่อนำมาใช้กับคนพิการ เพราะแต่เดิม แบบทดสอบต่าง ๆ มีสำหรับคนปกติเท่านั้น ลักษณะการทดสอบที่ใช้สำหรับคนพิการ เช่น หูหนวก ตาบอด เป็นใบ้ มักเป็นแบบทดสอบแบบการกระทำ

3. มีการดัดแปลงการวัดในด้านต่าง ๆ ของสติปัญญามากขึ้น เช่น ความสามารถที่เกี่ยวกับการตัดสินใจเชิงระวางที่ การคิดคำนวณตัวเลข ด้านการใช้ภาษา เป็นต้น

4. เน้นการสร้างและพัฒนาแบบทดสอบความสามารถพิเศษ หรือ ความถนัดด้านต่าง ๆ เช่น ด้านเครื่องจักรกล ดนตรี ศิลปะ และเสมียน ฯลฯ เพื่อใช้ตรวจสอบความถนัดของบุคคล ให้กว้างขวางขึ้น อันเป็นการช่วยให้แต่ละบุคคลทราบถึงลักษณะที่พิเศษเฉพาะและความต้องการของเขา

5. เน้นการสร้างเครื่องมือในการวัดคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับระดับสติปัญญา เช่น ความสนใจ การปรับตัว คุณลักษณะทางบุคลิกภาพ และรวมทั้งใช้เทคนิคโปรเจกทีปในการวิเคราะห์บุคลิกภาพ

6. เน้นการศึกษาวิจัย ด้วยวิธีการที่ใช้ในห้องปฏิบัติการมากขึ้น ในการสำรวจความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยมุ่งศึกษาถึงความแตกต่างทางบุคลิกภาพและอารมณ์ เป็นส่วนใหญ่

สรุป

เอกลักษณ์ของแต่ละบุคคล เป็นลักษณะเฉพาะตัวไม่เหมือนใคร และนี่คือที่มาของการที่คนเรามีความแตกต่างกัน

บุคคลมีความแตกต่างกัน มาจากแนวความเชื่อในเรื่องความเสมอภาคของบุคคล และความแตกต่างกันของมนุษย์ในด้านชีววิทยา

คำว่า Types หมายถึง แบบ หรือประเภทของบุคคล ซึ่งมีนักวิชาการด้านต่างๆ ได้แบ่งแบบของบุคคลออกเป็นหลายแบบตามลักษณะของของเหลวในร่างกาย ค่านิยม รูปร่าง ลักษณะอารมณ์ และการแสดงออก เป็นต้น

คำว่า Traits หมายถึง คุณลักษณะเด่นชัดของบุคคล ซึ่งสามารถวัดได้

การวัดความแตกต่างของบุคคล มีประวัติพัฒนาการเป็นลำดับ จนถึงปัจจุบัน มีการสร้างเครื่องมือวัดความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วยการใช้แบบทดสอบเพื่อวัดคุณลักษณะด้านต่างๆ ของบุคคลทั้งที่เป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม

แบบฝึกหัดท้ายบทที่ 1

1. จงอธิบายคำว่า “เอกลักษณ์” ของบุคคล พร้อมยกตัวอย่าง
2. จงอธิบายในหัวข้อที่ว่า “ท่านเชื่อไหมว่า มนุษย์ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันจริงหรือ”
3. จงอธิบายการแบ่ง “แบบ” ของบุคคล ของสแปรงเกอร์
4. จงเปรียบเทียบการแบ่ง “แบบ” ของบุคคลของเครชเมอร์ และเซลตอน
5. จงอธิบายความหมายและการนำไปใช้ของคำว่า “คุณลักษณะนิสัย”
6. พัฒนาการของวิธีการศึกษาความแตกต่างระหว่างบุคคลและกลุ่มที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน มีอะไรบ้าง